

Innst. 112 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Meld. St. 7 (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Regulering av pensjoner i 2016 og pensjonisters inntektsforhold

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Meldingen omhandler regulering av pensjoner mv. 1. mai 2016, samt informasjon om pensjonisters inntektsforhold.

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2016 sluttet Stortinget seg til en omlegging av rutineene for budsjettering av utgifter til pensjoner og ytelser som reguleres med grunnbeløpet (G). Endringen gjelder fra og med 2016-budsjettet. Etter den tidligere rutinen ble den anslåtte budsjettmessige effekten av reguleringen utgiftsført under kap. 2309 Tilfeldige utgifter under Finansdepartementet. Etter de årlige reguleringene av pensjoner fra 1. mai ble det så fremmet en egen proposisjon med forslag til budsjettvedtak som følge av reguleringen. Ved Stortingets behandling av denne proposisjonen ble midler overført fra kap. 2309 til de aktuelle poster på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett.

Den nye budsjetteringsrutinen, som fikk virkning for første gang i forbindelse med statsbudsjettet for 2016, innebærer at anslått effekt av neste års regulering av pensjoner, basert på anslaget for lønnsvekst i statsbudsjettet, budsjetteres på de relevante poster på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett direkte og som en del av den ordinære budsjettprosessen. Dette er en forenkling og effektivisering av budsjettarbeidet, og kan gjennomføres fordi reguleringen av pen-

sjoner er knyttet direkte til lønnsveksten. Ved behov vil de relevante budsjettpostene korrigeres i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. På denne bakgrunn er det ikke lenger behov for en egen proposisjon med forslag til budsjettmessige konsekvenser av den årlige reguleringen.

Gjennomføringen av regulering av pensjoner endres ellers ikke som følge av den nye budsjetteringsrutinen. Det skal fortsatt gjennomføres drøftinger med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner om tallgrunnlaget for reguleringen. Drøftingene vil som tidligere gjennomføres i møter umiddelbart etter at revidert nasjonalbudsjett er lagt frem.

I tråd med protokollen fra drøftingsmøtene i 2015 foretok regjeringen en gjennomgang av prinsippene for regulering av pensjoner, som ble slutført i god tid før reguleringen i 2016. Organisasjonene som deltar i drøftingene i forbindelse med reguleringen av pensjoner, ble orientert om regjeringens vurderinger og konklusjon i møte 18. april 2016. I Prop. 122 S (2015–2016) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2016, som ble lagt frem i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2016, ble det redegjort for gjennomgangen. Regjeringen konkluderte med at gjeldende regler for regulering av pensjoner opprettholdes.

I meldingen legges det frem informasjon som i stor grad tilsvarer den som fremgikk av de tidligere budsjettproposisjonene. Det redegjøres for faktorer som påvirker utviklingen i pensjonistenes realinntekt og kjøpekraft, samt utviklingen i pensjonisters samlede inntektsforhold de siste årene. I tillegg omtales bakgrunnen for gjeldende regler for regulering av pensjoner. Tabeller over den historiske utviklingen av pensjonene og statistiske opplysninger følger som vedlegg 6 til meldingen.

Regulering av pensjoner mv. i 2016

Innledning

Dagens regler for regulering av alderspensjon ble innført fra 2011 som en del av pensjonsreformen. Det vises til meldingens kapittel 5, der pensjonsreformen og bakgrunnen for gjeldende regler for regulering av pensjon er nærmere beskrevet.

Regulering fra 1. mai 2016

Ved den årlige reguleringen skal en legge til grunn forventet lønnsvekst i reguleringsåret og justere for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene.

Lønnsveksten i 2016 ble i revidert nasjonalbudsjett 2016 anslått til 2,4 pst. Ved reguleringen i 2015 ble det lagt til grunn en forventet lønnsvekst på 2,7 pst. Faktisk lønnsvekst for 2015 ble i TBU-rapporten i 2016 anslått til 2,8 pst. Ved reguleringen i 2015 ble det videre lagt til grunn en faktisk lønnsvekst på 3,1 pst. i 2014. Anslaget for 2014 er i TBU-rapporten i 2016 uendret. Det forelå dermed et avvik på 0,1 prosentpoeng for 2015, men ikke avvik for 2014. På denne bakgrunn ble den samlede prosentvise årslønnsveksten i 2016 fastsatt til 2,50 pst., hvilket tilsvarende en vekst på 2,78 pst. fra 1. mai. Dette gir en vekst i alderspensjon under utbetaling på 2,01 pst., og det gjennomsnittlige grunnbeløpet økte fra 89 502 kroner i 2015 til 91 740 kroner i 2016. Nytt grunnbeløp fra 1. mai er 92 576 kroner.

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garanti-pensjon i folketrygden fra 1. mai 2016 og virknings-tidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til dagpenger ble fastsatt ved kongelig resolu-sjon 27. mai 2016.

Alderspensjonens minstenivå ytes til personer med ingen eller lav pensjonsopptjening. Minstenivå-et avhenger av vedkommende sivilstatus og eventu-ell ektefelles pensjons- og inntektsforhold og ytes et-ter fire ulike satser, mens det ytes garantipensjon et-ter høy og ordinær sats.

Drøftinger med organisasjonene

Tallgrunnlaget for beregning av lønnsveksten som benyttes ved regulering av grunnbeløpet og pen-sjoner, skal gjennomgås og drøftes med pensjoniste-nes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes orga-nisasjoner før samlet lønnsvekst fastsettes, jf. for-skrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden § 4.

Drøftingsordningen er formalisert i avtale av 28. november 2014 mellom regjeringen og pensjo-nistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes

organisasjoner om regulering av folketrygdens grunnbeløp og pensjoner.

Etter at tallgrunnlaget er drøftet med organisasjo-nene, fastsetter Kongen, med hjemmel i folketrygd-loven, reguleringsfaktorer og satser for minste pen-sjonsnivå.

I drøftingsmøtene, som ledes av arbeids- og sosi-alministeren, deltar:

- Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet)
- Seniorsaken
- Forsvarets seniorforbund
- Landslaget for offentlige pensjonister
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Samarbeidsforumet av Funksjonshemmedes organisasjoner
- Landsorganisasjonen i Norge (LO)
- Unio
- Yrkesorganisasjonens Sentralforbund (YS)
- Akademikerne

I forkant av selve drøftingsmøtene ble det 28. april 2016 avholdt et møte mellom organisasjo-nene og embetsverket hvor rapporten «Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2016» fra Det tekniske bereg-ningsutvalget for inntektsoppgjørene ble gjennom-gått.

Drøftingsmøtene ble gjennomført 18. og 19. mai 2016. Det ble slått fast at anslaget for lønnsvekst i 2016 i revidert nasjonalbudsjett er 2,4 pst. Det ble også konstatert at det forelå et positivt avvik mellom forventet lønnsøkning og faktisk lønnsøkning på 0,1 prosentpoeng for 2015, og at det ikke forelå noe av-vik for 2014.

Fra organisasjonene undertegnet Unio, LO, YS og Akademikerne protokollen. Unio, LO og Akade-mikerne hadde protokolltilførsler. YS sluttet seg til LOs tilførsel. Organisasjonene uttrykker misnøye med at regjeringen ikke kompenserer/iverksetter til-tak for å sikre at pensjonistene ikke får reallønnsned-gang. Det vises til meldingens kapittel 3, der utvik-lingen i pensjonisters realinntekt er nærmere omtalt.

I tillegg krever Unio og Akademikerne at regje-ringen legger frem en egen sak for Stortinget om prinsippene for regulering av løpende alderspensjon, der hensikten er å belyse hvordan Stortingets opprin-nelige intensjon om å sikre alderspensjonistene en re-gulering med gjennomsnittet av lønns- og prisutvik-lingen er ivarettatt. Dette er nærmere omtalt i meldin-gens kapittel 5 om pensjonsreformen og bakgrunnen for gjeldende regler for regulering av pensjon.

Pensjonistforbundet, Seniorsaken, Forsvarets se-niorforbund, Landslaget for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Samar-beidsforumet av Funksjonshemmedes organisasjoner

avsto fra å undertegne protokollen. I et felles tillegg til protokollen tilkjennega disse organisasjonene

«sin protest mot et resultat av et trygdeoppgjør som har i seg negativ utvikling av pensjon i forhold til prisvekst ved ikke å signere årets protokoll».

Faktorer som påvirker pensjonistenes realinntektsutvikling og kjøpekraft

Innledning

Gjennom reguleringen av pensjonene bestemmes den nominelle inntektsutviklingen til pensjonistene. Realveksten fremkommer ved å ta hensyn til prisutviklingen. Både den nominelle og den reelle inntektsutviklingen påvirkes også av endringer i pensjonsreglene. Når det også tas hensyn til skatt, fremkommer utviklingen i pensjonistenes kjøpekraft.

Det vises til meldingens kapittel 3, tabell 3.2, der vekst i utbetalt pensjon for ulike husholdningstyper er nærmere beskrevet.

Realvekst i alderspensjon

De siste årene har den årlige prisveksten vært rundt 2,0 pst. I 2016 forventes en prisstigning på 3,4 pst., ifølge anslag i nasjonalbudsjettet 2017. Den høye prisveksten så langt i år er særlig drevet av utviklingen i prisene på elektrisitet og importerte varer. Etter hvert som veksten i elektrisitetsprisene avtar og effekten av svakere krone på prisveksten tømmes ut, ventes veksten i konsumprisene å gå ned igjen. I 2017 og 2018 er det anslått en prisstigning på om lag 2,0 pst.

Etter mange år med høy reallønnsvekst avtok veksten i 2014 og 2015. I lønnsoppgjørene så langt har partene kommet til enighet om en ramme for årslønnsveksten som vil gi reallønnsnedgang i år. Den svakere utviklingen i norsk økonomi har bidratt til nedgangen i lønnsveksten de siste par årene. I takt med høyere aktivitet i norsk økonomi og økt etterspørsel etter arbeidskraft, er lønnsveksten ventet å ta seg opp igjen. I 2017 ventes lønningene igjen å stige raskere enn konsumprisene. Perioden 2011–2018 viser en betydelig variasjon fra 3,2 pst. reallønnsvekst i 2012 til et anslag på 1,0 pst. i 2016. Den gjennomsnittlige årlige reallønnsveksten sett under ett anslås å bli 1,3 pst. fra 2011 til 2018.

Den gjennomsnittlige veksten i realinntekten for pensjonister er i perioden 2011–2018 anslått til 0,5 pst. Gitt anslagene for 2016–2018, vil realveksten i pensjonene være positiv i fem av de åtte årene fra 2011 til 2018, mens den vil være negativ i 2015 og 2016 og om lag uendret i 2017. I 2016 vil også lønns-takere ha nedgang i reallønnen.

Endring av grunnpensjon og minstepensjon fra 2016

Stortinget vedtok i 2015 endringer i pensjonsreglene som bidrar til å øke pensjonene i 2016 og 2017. Grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister ble økt fra 85 til 90 pst. av grunnbeløpet med virkning fra 1. september 2016. Den enkelte pensjonist får som følge av dette en økning i pensjonen på om lag 4 000 kroner per år. Økningen vil komme om lag 650 000 pensjonister til gode, hvorav 500 000 alderspensjonister, 140 000 uføretrygdede og 15 000 andre pensjonister, hovedsakelig mottakere av statlig og kommunal avtalefestet pensjon. Stortinget vedtok også å øke minstepensjonen for enslige alderspensjonister med 4 000 kroner fra samme tidspunkt. Endringene i pensjonsreglene får full effekt fra 2017.

Endring av skatt i 2016

For 2016 ble det vedtatt betydelige lettelser i personbeskatningen, noe som også kommer alderspensjonister til gode. Lavere skattesats på alminnelig inntekt kombinert med innføring av trinnskatt reduserer marginals-katten på pensjon med 0,3 prosentpoeng for de fleste personlige skattytere, herunder også for alderspensjonister. I tillegg ble innslagspunktet for formuesskatt økt fra 1,2 til 1,4 mill. kroner, noe som også kommer en stor del av pensjonistene til gode.

Øvre grense for minstepensjon i pensjonsinntekt økte med 1,9 pst. fra 72 200 kroner i 2015 til 73 600 kroner i 2016. Maksimalt beløp for det særskilte skattefradraget for pensjonister ble redusert med 3 pst. fra 30 800 til 29 880 kroner i 2016, mens innslagspunktet for nedtrapping av skattefradraget med 15,3 pst. økte fra 180 800 til 184 800 kroner, og innslagspunktet for nedtrapping av skattefradraget med 6,0 pst. økte fra 273 650 til 278 950 kroner.

Samlet skattelette i 2016 for mottakere av alderspensjon anslås til om lag 540 mill. kroner, noe som i gjennomsnitt tilsvarer 600 kroner per pensjonist. Dette kommer i tillegg til vel 2 mrd. kroner i samlede skattelettelser til alderspensjonistene for årene 2014 og 2015.

Utvikling i samlet realinntekt blant den eldre befolkningen fra 2004 til 2014

Innledning

Det vises til meldingens kapittel 4, der statistikk som belyser utviklingen i samlet inntekt for den eldre befolkningen i perioden fra 2004 til 2014 presenteres. Mange i aldersgruppen over 62 år står fortsatt i arbeid, og mange kombinerer arbeid med pensjonsuttak. Samtidig er det en del som kun mottar alderspensjon, og enkelte mottar andre ytelser fra det offentli-

ge. Det er derfor viktig å se på samlet inntekt, og ikke bare alderspensjon fra folketrygden.

I 2014 var det i overkant av 1 100 000 personer som var 62 år eller eldre. Samlet inntekt er stort sett fallende med økt alder. 62-åringene hadde en gjennomsnittlig inntekt på rundt 520 000 kroner, mens tilsvarende nivå for 75-åringene var rundt 330 000 kroner. Skattereglene behandler pensjonsinntekt lempeligere enn yrkesinntekt, og dette kombinert med et progressivt skattesystem gjør at inntektsforskjellene mellom aldersgruppene er mindre når man måler etter skatt. 62-åringenes inntekt etter skatt utgjorde 74 pst. av samlet inntekt i 2014, mens tilsvarende andel for 75-åringene var 82 pst.

Yrkesinntekten utgjør den viktigste inntektskomponenten frem til fylte 67 år. For 67-åringene utgjør yrkesinntekt og alderspensjon om lag like stor andel av samlet inntekt, en andel på rundt 30 pst. hver.

Realvekst i samlet inntekt etter skatt

Hvis man sammenlikner den eldre befolkningen med den yngre, så ser man at inntektsnivået er høyere blant den yngre delen av befolkningen enn blant den eldre delen. Median inntekt etter skatt for aldersgruppen 67–69 år er 85 pst. av tilsvarende inntekt for aldersgruppen 60–61 år.

Den eldre befolkningen, det vil si personer fra 62 år og oppover, har hatt en sterkere økning i kjøpekraften enn den yngre befolkningen de siste ti årene. Den eldre delen av befolkningen har i løpet av perioden hatt en realvekst på rundt 45 pst., mens den yngre delen har hatt enn realvekst på rett over 30 pst. Den sterke veksten for de eldre skyldes blant annet økt yrkesaktivitet, men spesielt for dem over 66 år er også økt pensjonsopptjening en viktig årsak. I tillegg har pensjonene økt mer enn prisveksten i perioden.

Det har også interesse å se hvordan utviklingen i kjøpekraft har vært for henholdsvis dem med lavest inntekt og dem med høyest inntekt, ettersom det sier noe om fordelingen av samlet inntekt blant den eldre delen av befolkningen. En måte å måle inntektsfordeling på er å dele befolkningen inn i ulike grupper basert på størrelsen på inntekten, og måle hvordan inntekten i de forskjellige gruppene har utviklet seg. En ofte brukt grupperingsenhet er en desilfordeling.¹

Realveksten i inntekt etter skatt har vært høy for alle desiler. Økningen i kjøpekraft har imidlertid vært sterkest blant de 10 prosentene med høyest samlet inntekt, med en realvekst i median inntekt på over 65 pst., både før og etter skatt. Realinntektsveksten har

også vært høy blant dem med lavest samlet inntekt. De tre laveste desilene, det vil si de 30 pst. med lavest samlet inntekt, har hatt en realvekst i median samlet inntekt etter skatt på om lag 50 pst. i perioden.

Den sterke realveksten i samlet inntekt blant dem med høyest samlet inntekt fanger trolig opp at en del høytlønnede kombinerer full jobb og full pensjon, noe som ikke var mulig i 2004. God realvekst også for dem med lavest samlet inntekt reflekterer trolig økningen i minstepensjonen i perioden.

Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av meldingen ble det 16. november 2016 avholdt åpen høring i saken. Følgende deltok på høringen:

- Pensjonistforbundet
- Landslaget for offentlige pensjonister, LOP

Komiteen mottok 24. november 2016 brev fra arbeids- og sosialministeren vedrørende «Korrigeringer til Meld. St. 7 (2016–2017)». Korrigeringene omhandler meldingens kapittel 3 Faktorer som påvirker pensjonistenes realinntektsutvikling og kjøpekraft og kapittel 4 Utvikling i samlet realinntekt blant den eldre befolkningen fra 2004 til 2014. Brevet følger vedlagt innstillingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti sendte 11. november 2016 spørsmål til arbeids- og sosialministeren. Statsrådens svarbrev av 24. november 2016 følger vedlagt innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til Meld. St. 7 (2016–2017) om regulering av pensjoner i 2016 og pensjonisters inntektsforhold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 8:96 S (2015–2016) fra stortingsrepresentant Kristi Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget slik sakens

1. En desilfordeling for samlet inntekt betyr at populasjonen er delt i 10 intervaller, slik at hvert intervall inneholder like mange personer. Desil 1 referer da til de 10 prosentene med lavest inntekt, desil 2 referer til de 10 prosentene med nest lavest inntekt osv.

viktighet og tradisjon tilsier, jf. Innst. 342 S (2015–2016), ba om at det fra og med 2016, i forbindelse med statsbudsjettet om høsten, fremmes en egen melding til Stortinget som omhandler trygdeoppgjøret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at stortingsflertallet (Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre) ved behandlingen av Representantforslag 96 S (2015–2016) fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget, stemte ned et forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, sålydende:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget fra og med trygdeoppgjøret for 2017.»

Flertallet støttet i stedet en uforpliktende innstilling om at «forslaget vedlegges protokollen». Disse medlemmer viser også til at Meld. St. 7 (2016–2017) omhandler et trygdeoppgjør som er avsluttet og iverksatt for nærmere et halvt år siden.

Komiteen merker seg at pensjonsreformen ble påbegynt i 2001 da regjeringen Stoltenberg I nedsatte pensjonskommisjonen. Den ble ledet av Fylkesmann i Hedmark Sigbjørn Johnsen. Bakgrunnen for reformen er å gjøre pensjonssystemet bærekraftig, samtidig med at man forventer høyere gjennomsnittlig levealder og lavere fødselstall.

Komiteen viser til at regjeringen Stoltenberg II la frem St.meld. nr. 5 (2006–2007) opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden. Meldingen fulgte det såkalte pensjonsforliket, som samlet et bredt flertall på Stortinget, alle partier med unntak av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til regjeringserklæringen fra regjeringen Solberg, som består av Høyre og Fremskrittspartiet, der det står at regjeringen vil fortsette gjennomføringen av pensjonsreformen. Disse medlemmer kan ikke oppfatte dette på annen måte enn at Fremskrittspartiet nå har endret standpunkt og stiller seg bak pensjonsreformen. Det vises i den forbindelse også til debatten om trygdeoppgjøret for 2015, der daværende statsråd Robert Eriksson uttalte følgende:

«Ja, det er riktig, denne regjeringen står bak pensjonsreformen. En underregulering på 0,75 pst. som hovedregel ligger fast.»

Komiteen merker seg at en integrert del av pensjonsforliket var at pensjonene skal reguleres

med grunn i forventet lønnsvekst i reguleringsåret og med justering for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene. Det skal deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 pst.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at denne faktoren omtales ofte som underregulering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til pensjonsreformen der det ble vedtatt at løpende pensjoner skulle reguleres som et gjennomsnitt av lønns- og prisutviklingen, men at man av forenklingshensyn valgte å gjennomføre dette ved å legge til grunn lønnsvekst, fratrukket en faktor på 0,75 pst. I de første årene etter iverksettingen av pensjonsreformen, frem til 2014, ga dette en gunstigere utvikling enn beregning av et rent gjennomsnitt av lønn og pris. Deretter har det vært motsatt.

Disse medlemmer viser til at statsråden i debatten om trygdeoppgjøret 2015, jf. Stortingets behandling av Prop. 132 S (2014–2015) og Innst. 354 S (2014–2015), slo fast:

«Det som jeg har en bekymring for, som jeg synes det er et flott engasjement fra mange partier for, og som jeg også skjønner at mange pensjonister er opptatt av, er om det er riktig at man skal ha en negativ kjøpekraftsutvikling i år med moderate lønnsoppgjør. Derfor er jeg veldig glad for og stolt av å tilhøre en regjering som så tydelig sier at de skal foreta en gjennomgang av reguleringsprinsippene i god tid før neste trygdeoppgjør. Der har vi allerede startet samtaler med de andre parlamentariske lederne. Dette spørsmålet har også vært oppe i tidligere år. Jeg vil si det så sterkt at med denne regjering – med Fremskrittspartiet i regjering – er det første gang man setter seg ned og begynner å gå igjennom reguleringsprinsippene.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen valgte at den ikke ville komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av de vedtatte reguleringsprinsippene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det fremgår av pensjonsforliket at regjeringen skal

«gjennomgå lønnsveksten som danner grunnlaget for reguleringen og foreta en vurdering av om det foreligger særlige forhold som det eventuelt bør tas hensyn til» (Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), blant annet side 133).

Disse medlemmer mener dagens situasjon der pensjonistene taper gjennom flere år, sammenlignet med samfunnet for øvrig, er en slik situasjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser også til at det i behandlingen av statsbudsjettet for 2016 ble vedtatt et tillegg på brutto 4 000 kroner til enslige minstepensjonister, noe som kommer de som i utgangspunktet har minst å rutte med til gode.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det også har kommet skattelette for alle pensjonister, redusert formuesskatt og ikke minst reduksjon av avkortningen til gifte/samboende pensjonister.

Dette flertallet merker seg også at Stortinget vedtok en økt grunnpensjon for gifte og samboende pensjonister. Dette vil komme ca. 650 000 pensjonister til gode. Den enkelte pensjonist får en økning i pensjonen på om lag 4 000 kroner per år. For ektepar eller samboerpar betyr det en samlet økning i pensjon på om lag 8 000 kroner per år. Økningen fikk effekt fra 1. september 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 1226/2016, jf. Dokument nr. 15:1226 (2015–2016), der Arbeiderpartiet stilte følgende spørsmål:

«I forslaget til RNB 2016 skriver regjeringen at skattekutt på 2,2 mrd. kr. til alderspensjonister, redusert avkortning til pensjonistpar på 2,7 mrd. kr. og 82 mill. kr. til enslige minstepensjonister gir positiv kjøpekraftsutvikling i årene 2015–2017, tross to år med negativ regulering av løpende pensjoner.

Hva er fordelingsvirkningene av disse pensjons- og skatteendringene for de ulike pensjons- og trygdemottakerne etter sivil status og i ulike inntektsgrupper?»

Begrunnelsen for spørsmålet var:

«Pensjonistforbundet har vist til at de nevnte skattekuttene, den reduserte avkortningen for pensjonistpar og tillegget til enslige alderspensjonister med minstepensjon ikke omfatter alle, og at de som ikke omfattes, kommer dårligere ut enn andre. Det er derfor av interesse for Stortinget å få vite hvilke fordelingsvirkninger disse endringene isolert sett har hatt, og hvordan de påvirker inntektsutviklingen for ulike pensjons- og trygdemottakere etter at årets trygdeoppgjør er gjennomført.»

Disse medlemmer viser til statsrådets svar, datert 14. juni 2016, der det av tabellene fremgår at det er pensjonister med de høyeste inntektene som har fått mest igjen for regjeringens forslag, både når det gjelder økt grunnpensjon for gifte og samboende, og i enda større grad når det gjelder skattelette. Dis-

se medlemmer viser dessuten til at forslaget om en økning på 4 000 kroner til enslige minstepensjonister ikke var en del av regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at dette tvert imot var et forslag som først ble fremmet i Arbeiderpartiets alternative budsjett, deretter fremforhandlet i flertallspartiernes budsjettforlik for 2016, etter initiativ fra Venstre og Kristelig Folkeparti. Disse medlemmer viser til at taperne er enslige pensjonister med pensjon over minstenivå, som ikke har fått noe ekstra. Disse medlemmer viser også til Arbeiderpartiets budsjettforslag for 2016 om at tillegget på 4 000 kroner skulle gjelde alle reelle minstepensjonister, ikke bare alderspensjonister, men at dette ble nedstemt av stortingsflertallet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Fremskrittspartiet over år har forsøkt å unndra seg ansvaret for at de bruker sin regjeringsmakt til å sørge for at pensjonistene blir hengende etter. I et internt notat, gjengitt i Aftenposten, kommer det tydelig frem hvordan Fremskrittspartiet forsøker å sno seg unna ansvaret for den dårlige utviklingen for landets pensjonister. I et notat, ifølge Aftenposten forfattet av representanten Wiborg, skriver partiet følgende:

«Sannsynligheten for at dette forslaget blir nedstemt, er relativt stor, men da har vi vist at vi tar landets pensjonister på alvor, og sørget for at ansvaret for tapet til pensjonistene ligger hos de partiene som sto bak pensjonsforliket.»

Disse medlemmer vil bemerke at landets pensjonister nok er mer opptatt av hvor stor pensjonen er, enn av politisk spill.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at meldingen redegjør grundig for alderspensjonistenes inntektsutvikling de senere årene. Mye av informasjonene har ikke tidligere blitt lagt frem i de såkalte trygdeproposisjonene. Dette gjelder først og fremst redegjørelsen for realveksten i alderspensjon, endringen av grunnpensjon og minstepensjon som ble innført fra 2016, samt vekst i utbetalt pensjon for ulike husholdningstyper.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets høring om Meld. St. 7 (2016–2017), der høringsinstansene reagerte på at tallene for utvikling av pensjonistenes inntekter også inneholder lønnsinntekt for dem som

enten ikke har tatt ut pensjon, eller som kombinerer pensjon med arbeidsinntekt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at forhold utenfor pensjonsforliket også i stor grad har påvirket pensjonistenes økonomiske kår. Lønns- og inntektsutviklingen er en integrert del av modellen. Men det er selvfølgelig vesentlig for realinntektsutviklingen hvilken pris- og kostnadsstigning det er i samfunnet. Samtidig er også pensjonistene avhengige av utviklingen i skatte- og avgiftsnivået. Spesielt de pensjonister som er blant lavinntektsgrupper, slik som minstepensjonister, merker selv små endringer godt i sin daglige real-lønnsutvikling. Flertallet viser i den forbindelse til at regjeringen i flere år har senket skatter og avgifter på en slik måte at lavinntektsgrupper kommer godt ut av det.

Flertallet merker seg at det har blitt gjennomført store skattekutt de siste tre årene. Disse skatte-kuttene har kommet alle inntektsgrupper til gode, og har vært spesielt viktige for lavinntektsgrupper. Flertallet merker seg også at Arbeiderpartiet har lovet å innføre økte skatter, hvis de kommer i posisjon i neste stortingsperiode, noe som best kan beskrives som usosiale skatteøkninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader ovenfor, med henvisning til statsrådets svar i Dokument nr. 15:1226 (2015–2016), der det tydelig fremgår at det ikke er lavinntektsgruppene, heller ikke blant pensjonistene, som har kommet godt ut av det i forbindelse med flertallets usosiale skattekutt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, har merket seg at noen av partene heller ville beholde trygdeoppgjøret på ymseposten i statsbudsjettet, fremfor regjeringens forslag som gir dem egen post på linje med andre. Flertallet har også merket seg at prosessen rundt trygdeoppgjøret er lik og at partene er en del av prosessen gjennom møte med statsråden før trygdeoppgjøret fastsettes. Flertallet viser også til at pensjonistene de første årene av ordningen tjente på 0,75-modellen, mens de siste årene har den bidratt til negativ kjøpekraftsutvikling. Flertallet mener det er fordeler og ulemper med alle alternative modeller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til felles merknader fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i

forbindelse med Stortingets behandling av Representantforslag 96 S (2015–2016), jf. Innst. 346 S (2015–2016):

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at den nye ordningen for budsjettering som regjeringen presenterte i statsbudsjettet for 2016, ikke tydeliggjorde at trygdeoppgjøret ikke skal til Stortinget som egen sak. Verken i proposisjonen eller i flertallsmerknadene er det tydeliggjort at dette ikke lenger skal være en egen sak. Det er heller ingenting i regjeringens tekst, eller i komitéflertallets merknader, som hindrer regjeringen i å legge frem saken som normalt.

Disse medlemmer viser til det faktum at regjeringen ikke har lagt frem årets trygdeoppgjør for Stortinget som egen sak. Forslaget om å fremme trygdeoppgjøret for fullverdig behandling ble oversendt komiteen for behandling i stedet for direktebehandling i Stortinget. Disse medlemmer viser til at det nå er for sent å få til fullverdig behandling våren 2016. Disse medlemmer vil be regjeringen om at neste års trygdeoppgjør legges frem for Stortinget som egen sak, slik at Stortinget dermed gis mulighet til en fullverdig vurdering av det som har skjedd i konsultasjonen mellom staten og pensjonistorganisasjonene som forberedelse til oppgjøret.»

Disse medlemmer viser til at regulering av pensjoner er grunnleggende og viktig fordelingspolitikk, og at dette er Stortingets ansvar.

I tråd med et godt og velorganisert samfunnsliv må man etter disse medlemmers vurdering involvere og ansvarliggjøre pensjonistorganisasjonene i større grad, ved å gjeninnføre reelle drøftinger mellom staten og pensjonistorganisasjonene. Drøftingene må baseres på Stortingets vilje ved foregående års behandling av pensjonistoppgjøret, og pensjonistoppgjøret må gjelde for ett år frem i tid.

Videre mener disse medlemmer at resultatet av drøftingene må legges frem og behandles som egen sak i vårsesjonen. Disse medlemmer mener tallmaterialet som skal legges til grunn, må tilsvare det som brukes i lønnsoppgjøret, jf. teknisk bergningsutvalg.

Disse medlemmer mener resultatet fra drøftingene mellom staten og pensjonistorganisasjonene skal behandles som egen sak i vårsesjonen og finansieres over ymseposten på statsbudsjettet.

Disse medlemmer gjentar på denne bakgrunn sitt felles forslag i forbindelse med Stortingets behandling av Representantforslag 96 S (2015–2016), jf. Innst. 346 S (2015–2016):

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget fra og med trygdeoppgjøret for 2017.»

Forslag fra mindretall**Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:***Forslag 1*

Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget fra og med trygdeoppgjøret for 2017.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 7 (2016–2017) – Regulering av pensjoner i 2016 og pensjonisters inntektsforhold – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 2. desember 2016

Arve Kambe

leder

Erlend Wiborg

ordfører

VEDLEGG 1

Arbeids- og sosialkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
16/2790-

Dato
24.11.2016

Korrigeringer til Meld. St. 7 (2016-2017)

Arbeids- og sosialdepartementet har avdekket to mindre feil i Meld. St. 7 (2016 – 2017).

I tabell 3.1 i meldingen, som viser utviklingen i alderspensjonistenes inntekt, er det benyttet feil tall for realvekst i alderspensjon for 2011. Det korrekte tallet skal være 2,7 pst. og ikke 1,8 pst. som det framkommer i meldingen. I den korrigerte tabellen nedenfor er også beregningen av gjennomsnittlig vekst noe justert, slik at den skal være sammenlignbar med tilsvarende beregninger av gjennomsnittlig inntektsvekst, slik det blant annet gjøres i rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU), jf. NOU 2016:6 Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2016. Dette innebærer at den gjennomsnittlige veksten i perioden 2011–2018 blir 0,2 prosentpoeng høyere enn det som framgår i meldingen. Første setning i avsnittet foran tabell 3.1 skal derfor lyde: *"Den gjennomsnittlige veksten i realinntekten for pensjonister er i perioden 2011 – 2018 anslått til 0,7 pst."*

Tabell 3.1 Utvikling i alderspensjonistenes inntekt 2011–2018. Prosent

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gjennom- snitt 2011– 2018
Nominell lønnsvekst ¹	4,2	4,0	3,9	3,1	2,8	2,4	2,7	3,0	3,7
Prisvekst ¹	1,2	0,8	2,1	2,0	2,1	3,4	2,0	1,9	2,1
Reallønnsvekst	3,0	3,2	1,8	1,1	0,7	-1,0	0,7	1,1	1,4
Realvekst i alderspensjon ²	2,7	2,4	0,9	0,9	-0,4	-1,6	-0,1	0,4	0,7

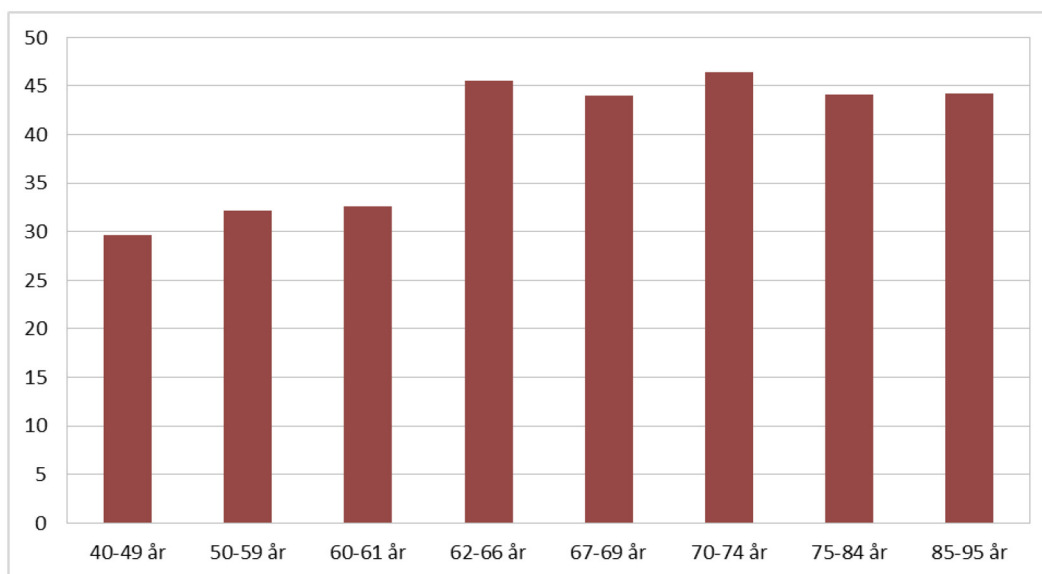
1) Historiske tall 2011–2015. Anslag fra Nasjonalbudsjettet 2017 for 2016–2018

- 2) Realvekst i alderspensjon gjelder alderspensjon utover minstenivået og er justert for avvik mellom anslått og faktisk lønnsvekst i foregående år

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

I meldingen er det oppgitt at figur 4.3 viser realvekst i median samlet inntekt etter skatt. Dette er ikke korrekt. Figuren viser realvekst i median samlet inntekt før skatt. Figuren nedenfor viser realvekst i median samlet inntekt etter skatt.

Figur 4.3 Realvekst i median samlet inntekt etter skatt fra 2004 til 2014. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Med hilsen

Anniken Hauglie

VEDLEGG 2

Sosialistisk venstrepartis stortingsgruppe
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
16/2790-Dato
24.11.2016**Spørsmål fra Sosialistisk venstrepartis stortingsgruppe vedr Meld. St. 7 (2016-2017)**

Jeg viser til skriftlige spørsmål av 14. november 2016 fra stortingsrepresentant Bergstø om Meld. St. 7 (2016-2017). Nedenfor følger svar på spørsmål 1 til 8.

Jeg viser også til brev av 24. november 2016 til Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget med korrigeringer til Meld. St. 7 (2016-2017).

Spørsmål 1

Ber om en beskrivelse av inntektsfordelingen og forekomsten av lavinntekt blant pensjonistene. Ber videre om at en slik beskrivelse også viser forskjellene mellom menn og kvinner.

Tabell 1 viser forekomst av lavinntekt i hele befolkningen, uten studenter, samt for personer i husholdninger der hovedinntektstaker er over 67 år og mottar alderspensjon. Tallene er fordelt på menn og kvinner.

For en beskrivelse av inntektsfordelingen blant pensjonistene vises det til svar på spørsmål 3 nedenfor.

Tabell 1 Andel personer med lavinntekt i hele befolkningen og for alderspensjonister. Alle og fordelt på menn og kvinner. EU-skala 60 prosent¹

Hele befolkningen, uten studenter	Andel med lavinntekt
Alle	10,8
Menn	10,0
Kvinner	11,6
Personer i husholdninger der hovedinntektstaker er over 67 år og mottar alderspensjon	
Alle	11,4
Menn	5,5
Kvinner	15,8

¹ Lavinntektsgrensen er satt lik 60 prosent av median inntekt etter skatt per forbruksenhet. Inntekt etter skatt per forbruksenhet er lik summen av husholdningens skattepliktige og skattefrie inntekter, fratrullet skatt, fordelt på antall forbruksenheter i husholdningen.

Forbruksvekter (EU-skala) er beregnet ved å gi første voksne i husholdningen vekten 1, andre voksne (eldre enn 16 år) vekten 0,5 hver, mens hvert barn 0-16 år får vekten 0,3.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, 2014. Statistisk sentralbyrå

Spørsmål 2

Ber om en versjon av tabell 3.1 i Stortingsmeldingen som også inkluderer nominell vekst i alderspensjon. Med bakgrunn i tabell 3.1 ber jeg om en sammenlikning av reallønnsveksten og realveksten i alderspensjon. Ber om at det tas utgangspunkt i en lønnsmottaker med et gjennomsnittlig lønnsnivå, og en mottaker av alderspensjon med et gjennomsnittlig pensjonsnivå, og vis hva de anslås å få i antall kroner i reallønnsvekst og realvekst i alderspensjon fra 2011 til og med 2018.

En gjennomsnittlig årslønn i 2010 utgjorde 435 700 kroner, og en gjennomsnittlig alderspensjon fra folketrygden utgjorde 184 200 kroner. I tabell 2 nedenfor er tabell 3.1 i stortingsmeldingen utvidet med tre nye rader som viser henholdsvis nominell vekst i alderspensjon i prosent, samt reallønnsvekst i kroner for en med gjennomsnittlig lønn, og realvekst i alderspensjon i kroner for en med gjennomsnittlig pensjon. Tabellen er forøvrig korrigert tilsvarende korrigeringsene i mitt brev av 24. november 2016 til Arbeids- og sosialkomiteen.

Tabell 2 Utvikling i alderspensjonistenes inntekt 2011–2018. Prosent

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gjennom- snitt 2010– 2018
Nominell lønnsvekst ¹	4,2	4,0	3,9	3,1	2,8	2,4	2,7	3,0	3,7
Prisvekst ¹	1,2	0,8	2,1	2,0	2,1	3,4	2,0	1,9	2,1
Reallønnsvekst	3,0	3,2	1,8	1,1	0,7	-1,0	0,7	1,1	1,4
Nominell vekst i alderspensjon	3,9	3,2	3,0	2,9	1,7	1,7	1,9	2,2	2,8
Realvekst i alderspensjon ²	2,7	2,4	0,9	0,9	-0,4	-1,6	-0,1	0,4	0,7
Reallønnsvekst i kroner	13071	14361	8336	5186	3337	-4800	3326	5264	6010
Realvekst i alderspensjon i kroner	4973	4540	1743	1759	-789	-3143	-193	579	1184

1) Historiske tall 2011–2015. Anslag fra Nasjonalbudsjettet 2017 for 2016–2018

2) Realvekst i alderspensjon gjelder alderspensjon utover minstenivået og er justert for avvik mellom anslått og faktisk lønnsvekst i foregående år

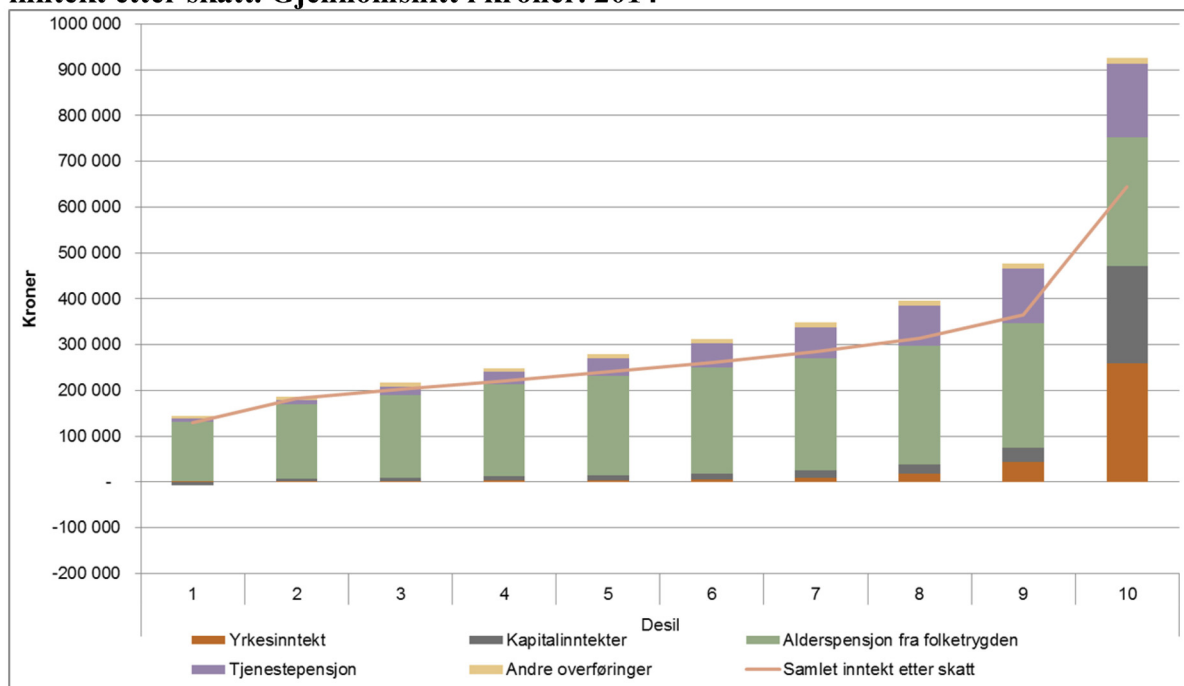
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Spørsmål 3

Jeg viser til figur 4.1 i stortingsmeldingen og ønsker en desilfordeling av samlet inntekt etter skatt for personer over 67 år som viser de ulike inntektskomponentenes bidrag til samlet inntekt (yrkesinntekt, kapitalinntekt, alderspensjon fra folketrygden, tjenestepensjon og andre overføringer).

Figur 1 viser inntektssammensetning for personer 67 år og eldre, desilfordelt etter samlet inntekt etter skatt fordelt på ulike inntektskomponenter som yrkesinntekt, kapitalinntekt, alderspensjon fra folketrygden, tjenestepensjon og andre overføringer.

Figur 1 Inntektssammensetning for personer 67 år og eldre, desilfordelt etter samlet inntekt etter skatt. Gjennomsnitt i kroner. 2014

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3 nedenfor viser tallene bak figur 1. I spørsmål 1 bes om en beskrivelse av inntektsfordelingen blant pensjonistene, og at en slik beskrivelse også viser til forskjellene mellom menn og kvinner. Tabellene 4 og 5 viser tilsvarende tall som i tabell 3 for kvinner og menn separat der kvinner og menn over 67 år er delt opp i desiler,

Tabell 3. Sammensetning av samlet inntekt for personer 67 år og eldre, etter desilfordelt samlet inntekt etter skatt. Gjennomsnitt og median i kroner. 2014												
		I alt	Desil									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Alle	Antall personer	693 779	69 377	69 378	69 378	69 378	69 378	69 378	69 378	69 378	69 378	69 378
	Gjennomsnitt i kroner:											
	Yrkesinntekt	34 700	700	900	1 500	2 600	3 700	5 900	9 700	18 300	44 400	259 400
	Kapitalinntekter	31 700	-7 500	6 800	8 000	9 400	10 900	12 800	15 700	19 900	29 900	210 800
	Alderspensjon fra folketrygden	218 100	130 800	162 200	180 400	200 800	216 800	231 300	244 700	258 700	273 400	281 600
	Tjenestepensjon	58 900	6 600	9 600	17 400	27 200	39 000	52 200	67 700	88 600	118 500	162 200
	Andre overføringer	9 600	6 300	7 300	9 400	8 400	9 200	10 000	11 300	11 100	10 700	12 000
	Samlet inntekt	352 900	136 900	186 900	216 700	248 300	279 700	312 100	349 100	396 600	476 900	926 000
	Samlet inntekt etter skatt	284 400	129 200	181 900	202 200	221 400	240 500	260 900	284 200	314 300	365 000	643 900
	Median i kroner:											
	Samlet inntekt	295 000	146 400	185 700	215 700	247 700	279 300	311 400	348 300	394 900	471 800	703 200
	Samlet inntekt etter skatt	250 400	145 300	182 100	202 200	221 400	240 500	260 800	284 000	313 600	362 200	503 000

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, 2014. Statistisk sentralbyrå

Tabell 4. Sammensetning av samlet inntekt for menn 67 år og eldre, etter desilfordelt samlet inntekt etter skatt. Gjennomsnitt og median. 2014												
		I alt	Desil									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Antall personer	313 716	31 371	31 372	31 371	31 372	31 372	31 371	31 372	31 371	31 372	31 372
	Gjennomsnitt i kroner:											
	Yrkesinntekt	54 900	500	1 300	2 100	3 600	5 800	9 600	15 700	30 200	90 400	389 400
	Kapitalinntekter	45 500	-15 500	7 300	9 200	10 800	13 100	15 800	19 500	26 300	42 700	326 000
	Alderspensjon fra folketrygden	255 700	173 400	218 600	236 400	248 200	258 000	266 800	277 200	290 300	293 400	294 600
	Tjenestepensjon	68 900	8 700	10 400	20 300	33 400	47 800	65 600	84 900	107 300	133 900	176 800
	Andre overføringer	10 200	8 800	7 100	8 700	9 900	11 100	11 100	11 100	10 400	11 400	12 200
	Samlet inntekt	435 100	175 800	244 600	276 700	306 000	335 800	368 900	408 400	464 400	571 700	1 199 000
	Samlet inntekt etter skatt	335 800	156 000	218 600	238 600	257 100	276 000	297 000	322 100	357 300	424 700	810 100
	Median i kroner:											
	Samlet inntekt	351 000	195 100	243 900	276 200	305 400	335 200	368 200	407 400	461 900	564 100	892 500
	Samlet inntekt etter skatt	286 000	187 600	218 800	238 700	257 100	276 000	296 800	321 700	356 300	420 900	615 600

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, 2014. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5. Sammensetning av samlet inntekt for kvinner 67 år og eldre, etter desilfordelt samlet inntekt etter skatt. Gjennomsnitt og median. 2014												
		I alt	Desil									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Antall personer	380 063	38 006	38 006	38 006	38 007	38 006	38 006	38 007	38 006	38 006	38 007
	Gjennomsnitt i kroner:											
	Yrkesinntekt	18 100	200	1 100	1 200	1 600	2 600	4 000	6 100	11 000	25 100	128 100
	Kapitalinntekter	20 300	-2 500	6 800	8 100	8 200	9 900	11 300	13 400	16 300	22 200	108 900
	Alderspensjon fra folketrygden	187 000	125 500	143 900	161 300	170 100	180 100	191 700	203 400	218 100	233 000	243 100
	Tjenestepensjon	50 700	2 800	7 700	11 800	18 000	29 800	45 300	61 800	78 500	101 900	148 900
	Andre overføringer	9 100	3 700	8 300	6 300	10 300	10 000	9 100	9 700	10 400	11 200	11 500
	Samlet inntekt	285 100	129 700	167 700	188 600	208 100	232 400	261 500	294 500	334 400	393 400	640 500
	Samlet inntekt etter skatt	241 900	125 900	165 900	183 500	197 300	212 100	229 600	249 700	274 800	311 900	468 800
	Median i kroner:											
	Samlet inntekt	246 100	138 500	169 200	187 400	206 900	232 000	261 000	294 100	333 400	390 200	538 500
	Samlet inntekt etter skatt	220 400	138 000	167 500	183 600	197 100	212 000	229 400	249 600	274 400	310 000	403 100

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, 2014. Statistisk sentralbyrå

Spørsmål 4

Ber om at tabell 3.2 utvides til også å inkludere eksempler på yngre husholdningstyper som mottar lønn, slik at det gis et bedre grunnlag for å sammenlikne pensjonistene og de trygdede med yrkesaktives inntektsutvikling.

Spørsmålet er forelagt Finansdepartementet som har gitt følgende svar:

" Nedenfor er justert tabell 3.2 hvor det er inkludert en beregning for en enslig lønnstaker med lønn på henholdsvis 300 000, 550 000 og 750 000 kroner og for ektepar med 2 barn med

henholdsvis 350 000/200 000 kroner og 500 000/250 000 kroner i lønn. I beregningene er det lagt til grunn at personene kun mottar lønnsinntekt og kun benytter standardfradrag. Unntaket er for ektepar med barn, hvor det legges til grunn maksimalt fradrag for dokumenterte utgifter til barnepass.

Tabell 3.2 Beregnet årlig vekst i pensjon og trygd for utvalgte husholdningstyper. Prosent

	2015			2016			2017 ¹		
Pensjon/trygd	Nominell vekst	Realvekst før skatt	Realvekst etter skatt	Nominell vekst	Realvekst før skatt	Realvekst etter skatt	Nominell vekst	Realvekst før skatt	Realvekst etter skatt
Enslig, alderspensjon, minsteytelse ²	2,0	-0,1	-0,1	2,0	-1,4	-1,4	3,6	1,6	1,6
Ektepar, alderspensjon, begge minsteytelse	2,0	-0,1	-0,1	2,0	-1,4	-1,4	4,0	1,9	1,9
Enslig, 250 000 kr	1,7	-0,4	0,6	1,7	-1,6	-1,3	1,9	-0,1	0,1
Enslig, 550 000 kr	1,7	-0,4	-0,1	1,7	-1,6	-0,9	1,9	-0,1	0,4
Ektepar, 350 000 + 200 000 kr	1,7	-0,4	0,2	1,7	-1,6	-1,2	3,0	0,9	0,9
Ektepar, 500 000 + 250 000 kr	1,7	-0,4	0,1	1,7	-1,6	-1,2	1,9	0,7	0,8
Enslig ufør, minsteytelse	27,1	24,5	1,8	2,5	-0,9	-0,1	2,7	0,7	1,1
Ektepar ufør, begge minsteytelse	26,3	23,7	2,8	2,5	-0,9	-0,2	2,7	0,7	1,2
Enslig lønnstaker, 300 000 kr	2,8	0,7	1,0	2,4	-1,0	-0,3	2,7	0,7	1,1
Enslig lønnstaker, 550 000 kr	2,8	0,7	0,9	2,4	-1,0	-0,4	2,7	0,7	1,1
Enslig lønnstaker, 750 000 kr	2,8	0,7	1,0	2,4	-1,0	-0,3	2,7	0,7	1,1
Ektepar lønnstakere, 2 barn, 350 000 kr + 200 000 kr ³	2,8	0,7	0,7	2,4	-1,0	-0,7	2,7	0,7	0,8
Ektepar lønnstakere, 2 barn, 500 000 kr + 250 000 kr ³	2,8	0,7	0,8	2,4	-1,0	-0,6	2,7	0,7	0,9

- 1) Beregningene er basert på vekstfaktorene som ligger til grunn for statsbudsjettet 2017, jf. Meld. St. 1 (2016-2017) Nasjonalbudsjettet 2017, og regjeringens forslag til skatteregler, jf. Prop. 1 LS (2016-2017) Skatter, avgifter og toll 2017.
- 2) Ny særskilt sats for enslige fra 1.9.2016 er ikke tatt hensyn til i beregningene.
- 3) Det er forutsatt at ekteparet mottar barnetrygd for 2 barn og har utgifter til barnehage/SFO som overstiger maksimalgrensen for foreldrefradrag (40 000 kroner for 2 barn). Barnetrygden regnes som negativ skatt.

Kilde: Finansdepartementet.

Spørsmål 5:

I tabell 3.2 ser en at enslige pensjonister med inntekt på 250 000 kroner og 550 000 kroner har fått ulik realvekst etter skatt. I 2016 og 2017 bidrar skatten tilsynelatende til å øke forskjellene ved at de med høyest inntekt får høyere realvekst etter skatt enn de med lav inntekt. Hva i skattesystemet forklarer dette?

Spørsmålet er forelagt Finansdepartementet som har gitt følgende svar:

"Forskjellen i realvekst etter skatt mellom enslige alderspensjonister med henholdsvis 250 000 kroner og 550 000 kroner i alderspensjon er i hovedsak knyttet til endringer i skattefradraget for pensjonsinntekt i de aktuelle årene. I de to nevnte beregningene i tabell 3.2 (for enslig alderspensjonist med pensjon på hhv. 250 000 kroner og 550 000 kroner) er det kun i eksemplet med 250 000 kroner i pensjon at inntekten er lav nok til at den kvalifiserer til skattefradrag. Endringene i skattefradraget vil derfor kun påvirke denne beregningen. Skattefradraget for pensjonsinntekt ble innført i forbindelse med pensjonsreformen 2011. Skattefradraget trappes ned med pensjonsinntekten. Fradragets formål er å sikre at alderspensjonister med pensjon på nivå med minste pensjonsnivå for enslige ikke skal betale inntektsskatt. I årene 2014, 2016 og i forslaget for 2017 ble ordinær skatt på alderspensjon (dvs. utlignet skatt før skattefradrag) redusert. Det er da behov for et lavere skattefradrag for å skjerme minste pensjonsnivå. Ettersom formålet med skattefradraget er å skjerme pensjon på minste pensjonsnivå, har skattefradraget derfor blitt nedjustert noe slik at innslagspunktet for å betale skatt ble videreført på om lag samme nivå. En konsekvens av justeringen er at skattefradraget også reduseres noe for inntektsnivåer over minste pensjonsnivå. Reduksjonen er imidlertid ikke større enn at også disse alderspensjonistene får lettelser, jf. svar på spørsmål 8. Det vises for øvrig til omtale i Prop. 1 LS (2016-2017) Skatter, avgifter og toll 2017, punkt 5.5.6. Justeringene i skattefradraget har ikke betydning for alderspensjonister med minste pensjonsnivå eller for alderspensjonister med høy pensjon til å omfattes av skattefradraget."

Spørsmål 6:

I tabell 3.1 at realvekst i alderspensjon for 2016 er beregnet til -1,6 prosent. Hvilken nominell vekst og prisvekst er brukt for å komme frem til dette tallet?

Den nominelle veksten i alderspensjon i 2016 er 1,7 prosent. Prisveksten i 2016 er anslått til 3,4 prosent i samsvar med anslaget i Nasjonalbudsjettet 2017, Tabell 2.1.

Spørsmål 7:

Alderspensjon fra folketrygden, offentlig tjenestepensjon, offentlig og privat AFP reguleres med lønnsveksten fratrullet 0,75 prosent. Privat tjenestepensjon reguleres i stor grad med avkastning. Hvor mye har løpende utbetalinger fra privat tjenestepensjon blitt regulert med årlig de siste ti årene?

Spørsmålet har blitt forelagt Finansdepartementet som har gitt følgende svar:

"Det foreligger ikke tilgjengelig statistikk for regulering av løpende pensjon fra privat tjenestepensjonsordninger.

I ordinære innskuddspensjonsordninger etter innskuddspensjonsloven fastsettes det ikke pensjonsytelser som reguleres. I stedet akkumuleres en kapitalbeholdning basert på årlige innskudd og oppnådd avkastning, som deretter utbetales over et fastsatt antall år.

I ytelsesordninger etter foretakspensjonsloven er det plikt til å regulere løpende pensjonsytelser ved bruk av eventuelt overskudd (avkastning over avkastningsgarantien). Etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-13 skal avkastningen på midlene årlig fordeles som overskudd mellom de kontrakter som omfattes, etter tilordning i samsvar med beregningsgrunnlaget (oppfyllelse av rentegaranti) og ev. avsetning til tilleggsavsetninger. Arbeidsgiverforetaket har i tillegg adgang til å tilføre midler til regulering av pensjonene på frivillig basis (jf. foretakspensjonsloven § 5-11).

Selv om det ikke foreligger statistikk, er det et inntrykk at det i praksis bare i svært begrenset grad er foretatt regulering av løpende pensjoner de senere årene. Dette fordi foretakene bare i begrenset grad velger å regulere pensjonene der dette er frivillig, og fordi så godt som alt overskudd er benyttet til oppreservering av premiereservene som følge av overgang til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013), jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-15. Det som eventuelt har vært av overskudd utover dette, har typisk blitt anvendt til styrking av tilleggsavsetningene (jf. § 3-19), og noe til risikoutjevningssfond (jf. § 3-13 annet ledd siste punktum).

I ordninger etter tjenestepensjonsloven reguleres pensjonsytelser med oppnådd avkastning, eller ev. ved garantert regulering på samme nivå som alderspensjon på folketrygden (regulering med lønnsvekst, deretter fratrasket 0,75 prosent). Siden tjenestepensjonsloven først trådte i kraft 1. januar 2014 er det etter det vi er kjent med ikke foretatt utbetalinger fra slike ordninger p.t."

Spørsmål 8:

I meldingen skriver Regjeringen at gjennomsnittlig skattelette i 2016 for pensjonistene har vært 600 kroner, ber om en fordelingstabell som viser hvordan skattelettene er fordelt. Ber også om en tabell der pensjonister med samtidig lønnsinntekt utelates for å vise denne effekten isolert.

Spørsmålet har være forelagt Finansdepartementet som har gitt følgende svar:

"Tabell 1 nedenfor viser endring i gjennomsnittlig skatt for vedtatte skatteendringer for 2016 fordelt etter bruttoinntekt for personer som har rett til særskilt skattefradrag for pensjonsinntekt. I gjennomsnitt ble det gitt en skattelette på om lag 600 kroner per person i denne gruppen. Tabell 2 viser det samme, men hvor gruppen er avgrenset til personer med rett til særskilt skattefradrag for pensjonsinntekt som ikke har lønns-, trygd- og næringsinntekt. Også for denne gruppen er gjennomsnittlig skattelette på 600 kroner.

Tabell 1 Anslag for gjennomsnittlig endring i skatt for personer med rett til særskilt skattefradrag for pensjonsinntekt. Vedtatte skatteendringer sammenlignet med referansesystemet for 2016. Negative tall betyr lettelser. Kroner

Bruttoinntekt	Antall	Gjennom-	Gjennom-	Gjennom-	Endring i	Herav:
		snittlig skatt i referanse- alternativet.	snittlig skatt i referanse- alternativet.			Gjennom- snittlig endring i formues- skatt
		Prosent	Kroner	snittlig endring i skatt	pst. av brutto- inntekten	
0 - 150 000 kr	36 800	0,5	600	-100	0,0	-100
150 000 - 200 000 kr	115 500	0,8	1 500	-100	-0,1	-100
200 000 - 250 000 kr	138 100	5,8	12 900	-300	-0,2	-200
250 000 - 300 000 kr	127 300	12,1	33 400	-500	-0,2	-200
300 000 - 350 000 kr	115 300	16,2	52 600	-500	-0,2	-300
350 000 - 400 000 kr	88 800	19,0	71 100	-700	-0,2	-400
400 000 - 450 000 kr	60 100	21,1	89 300	-900	-0,2	-400
450 000 - 500 000 kr	41 400	22,9	108 600	-1 100	-0,2	-500
500 000 - 600 000 kr	50 300	24,5	133 400	-1 400	-0,3	-500
600 000 - 750 000 kr	42 900	26,8	178 600	-1 600	-0,2	-400
750 000 - 1 mill.kr	32 400	29,6	252 300	-1 700	-0,2	-400
1 mill.kr - 2 mill.kr	22 600	33,9	436 500	-1 800	-0,1	-300
2 mill. kr og over	4 400	34,7	1 287 800	9 900	0,3	1 000
I alt	875 900	19,8	76 000	-600	-0,2	-300

Kilder: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2 Anslag for gjennomsnittlig endring i skatt for personer med rett til særskilt skattefradrag for pensjonister, men som ikke har lønns-, trygd- eller næringsinntekt. Vedtatte skatteendringer sammenlignet med referansesystemet for 2016. Negative tall betyr lettelser. Kroner

Bruttoinntekt	Antall	Gjennom-	Gjennom-	Gjennom-	Endring i	Herav:
		snittlig skatt i referanse- alternativet.	snittlig skatt i referanse- alternativet.			Gjennom-
		Prosent	Kroner	snittlig endring i skatt	pst. av brutto- inntekten	snittlig endring i formues- skatt
0 - 150 000 kr	34 800	0,3	400	0	0,0	-100
150 000 - 200 000 kr	105 500	0,7	1 200	-100	-0,1	-100
200 000 - 250 000 kr	120 400	5,6	12 600	-300	-0,2	-200
250 000 - 300 000 kr	103 200	12,3	33 800	-500	-0,2	-300
300 000 - 350 000 kr	86 800	16,5	53 400	-600	-0,2	-300
350 000 - 400 000 kr	58 900	19,5	72 700	-800	-0,2	-400
400 000 - 450 000 kr	35 500	21,7	91 500	-1 000	-0,2	-500
450 000 - 500 000 kr	21 400	23,6	111 800	-1 300	-0,3	-600
500 000 - 600 000 kr	20 200	25,7	139 000	-2 000	-0,4	-700
600 000 - 750 000 kr	11 100	28,2	185 900	-2 800	-0,4	-700
750 000 - 1 mill.kr	4 100	30,2	251 900	-3 500	-0,4	-800
1 mill.kr - 2 mill.kr	2 000	29,6	382 500	-1 300	-0,1	-300
2 mill. kr og over	600	30,6	1 370 500	-8 400	-0,2	0
I alt	604 400	15,0	45 000	-600	-0,2	-300

Kilder: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå."

Med hilsen

Anniken Hauglie

